

Крашеніннікова Т. В.

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри українознавства та іноземних мов
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНОМОВНИХ ДИСЦИПЛІН У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СИСТЕМИ МВС

Методика навчання української мови – наука про загальні закономірності навчання курсантів державної мови (засвоєння ними знань про мову, формування мовних і мовленнєвих умінь і навичок); забезпечує технологію застосування принципів, методів, прийомів і засобів навчання залежно від дидактичної мети й завдань, характеру матеріалу, етапу навчання та інтелектуально-мовного розвитку здобувачів вищої освіти.

До *основних понять* з методики навчання української мови належать: мова, мовлення, спілкування, мовленнєва діяльність, дидактичні основи навчання, психологічні основи навчання, зміст навчання, методи і прийоми навчання, засоби навчання, п/з (технологія п/з), інноваційні технології навчання, індивідуалізація навчання, диференціація навчання.

Структуру курсу складають: загальні засади методики навчання української мови; особливості вивчення основ мовної системи; робота з розвитку зв'язного професійного мовлення; основні напрями роботи зі стилістики; удосконалення знань, умінь і навичок з мови у здобувачів вищої освіти; позанавчальна робота з української мови; методична робота викладача-мовника; кабінет української мови.

Головними завданнями методики навчання української мови: методичне, теоретичне і практичне оновлення змісту мовної освіти; орієнтування на індивідуальний розвиток здобувачів вищої освіти; формування комунікативної компетенції; методика засвоєння професійних знань з мови; ознайомлення здобувачів вищої освіти з історією і культурою народу – творця мови; формування мовних, мовленнєвих і комунікативних умінь і навичок; розроблення й обґрунтування нових технологій навчання мови; створення нових програм, підручників, посібників для навчальних закладів різних типів.

Зв'язки методики української мови з іншими науками: з *лінгвістикою* – у визначенні змісту предмета, у врахуванні закономірностей функціонування мови; з *педагогікою* – у розробці основних освітньо-виховних завдань, спираючись на принципи і закономірності навчання; з *психологією*, спираючись на закономірності мислення і мовлення, а також засвоєння знань, умінь і навичок, на закономірності розумового розвитку дітей, сприйняття, пам'яті та інших психічних процесів.

Методика української мови використовує методи дослідження, які застосовуються у мовознавстві, педагогіці та у психології: спостереження, різні види експерименту (констатуючий, пошуковий, формуючий, контрольний, бесіди й анкетування, аналіз документації, узагальнення досвіду навчальних закладів.

Єдність теорії та практики у навчанні української мови – один із принципів дидактики, який опирається на живе мовлення і на письмовий текст у засвоєнні граматики та інших теоретичних відомостей, а також полягає у застосуванні теоретичних знань у практиці письма, читання, усного мовлення, в оволодінні орфографією, орфоепією, культурою мовлення. Це явище забезпечується системами вправ, коментуванням, побудовою мовних конструкцій – словосполучень, речень, тексту т.п.

Розглянемо *критерії та типи вправ*:

Вправи на прийом та видачу інформації: репродуктивні, рецептивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні, рецептивно-продуктивні.

Вправи на формування умінь і навичок: комунікативні (або мовленнєві), умовно-комунікативні (або умовно-мовленнєві), некомунікативні (або мовні).

За характером виконання: усні та письмові.

За функцією у навчальному процесі: тренувальні, контрольні.

За місцем виконання: групові та домашні.

Отже, специфіка методів навчання мови зумовлюється закономірностями і принципами її вивчення, логічною структурою змісту предмета, характером тих знань і вмінь, яких набувають здобувачі вищої освіти, а також і системою методичних прийомів, характерних для вивчення мови. Важливо пам'ятати, що специфіка методів навчання мови певною мірою залежить і від методів мовознавства.

Література

1. Кочан І.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. – Львів: Видав. центр Львівського ун-ту (вид. друге, доповнене і перероблене). – 2005. – 340 с. (у співавторстві).
2. Мельничайко В.Я., Пентиліук М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. – К.: Рад.школа, 1982. – 214 с.
3. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови (Теоретичний аспект). – Х.: Основа, 1995. – 240 с.
4. Пометун І.О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. Посібник / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко, За ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
5. Практикум з методики навчання української мови / Колектив авторів за редакцією М.І. Пентиліук: С.О. Караман, О.В. Караман, О.М. Горошкіна, А.В. Нікітіна, І.В. Гайдаєнко, Т.Г. Окуневич, З.П. Бакум, Н.М. Дика. – К.: Ленвіт, 2003. – 302 с.